

Gheorghiu și un grup de compozitori, critici, melomani din orașul Halle.

Nu putem uita nici succesul concertului simfonic de muzică românească dat la Staatskapelle din Weimar, sub inspirata baghetă a dirijorului Ion Baci. S-au prezentat: *Preludiu simfonic* de Ion Dumitrescu, lucrare ascultată cu mult interes, apoi *Concertul pentru vioară și orchestră* de W. Berger, pagină cu aer baladesc, meditativă, bine interpretată de Mihai Constantinescu, *Suita I-a* și *Rapsodia a II-a* de George Enescu.

„Zilele muzicii românești“ în R.D. Germană s-au bucurat de un remarcabil succes. Fiecare concert a fost socotit ca un eveniment în această stagiune, publicul, recunoscut pentru

exigență și buna pregătire muzicală, aplaudind entuziast evoluțiile muzicienilor români. Manifestări similare au avut loc și la Erfurt, Leipzig, Heiligenstadt, Jena.

De fapt, „Zilele muzicii românești din R. D. Germană“ nu s-au încheiat. Până în primăvară, pînă la sfîrșitul stagiunii muzicale, în concertele marilor orchestre simfonice sînt programate lucrări românești și vor cînta soliști români. Este o amplă manifestare ce se desfășoară în întreaga stagiune, o manifestare de un deosebit prestigiu. Și, subliniem încă o dată: muzicienii români își îndeplinesc cu maturitate rolul de mesageri ai artei noastre muzicale.

SMARANDA OȚEANU

VIATA

MUZICALĂ

O valoroasă lucrare de Mihail Andricu, în primă audiție

Dirijorul Edgar Doneux a prezentat în primă audiție la pupitrul Filarmonicii „George Enescu“, suita simfonică *Profiluri și chipuri* de Mihail Andricu.

Exponent valoros al școlii muzicale românești, unul dintre cei mai de seamă creatori ai stilului nostru simfonic, Mihail Andricu este cum se știe realizatorul unei strălucite sinteze între modalismul specific cîntecului popular și tehnica scriiturii culte. Între înfiia simfonie, pe care am ascultat-o în primă audiție acum treizeci de ani sub bagheta maestrului George Enescu și recenta audiție, neobositul maestru a dat la iveală un număr mare de opusuri care poartă toată amprenta indelebilă a stilului său creator, foarte personal. Am regăsit în *Profiluri și chipuri* — lucrare relativ recentă (1971) — complexul caracteristicilor de creație subliniate mai sus. Fiecare mișcare i-a fost inspirată compozitorului, așa cum ne-a și afirmat personal, de chipul sau profilul unui amic ori al unui cunoscut. Dar suita alcătuită din următoarele părți, *Allegretto*, *Andante*, *Allegro*, *Grazioso*, *Grave*, *Allegro pastorale*, nu are un caracter propriu-zis programatic. Fiecare parte este, mai de grabă, o evocare poetică a unor chipuri cărora compozitorul preferă să le păstreze anonimul. Ceea ce am dori să relevăm este îndeosebi faptul că mișcărilor suitei, mai mult sau mai puțin contrastante, poartă amprenta puternică, originală a compozitorului și că ele sînt extrem de succinte: fiecare durează 2—3 minute maximum — ceea ce ne face să le asimilăm cu niște crochiuri fugitive. Suita impresionează prin frumusețea sa melodică, în care găsim unele ecouri pastorale, alteori (ca în *Andante*) rezonanțe ca de colind, fiind de relevat totuși, ca o notă particulară, gingășia mișcării intitulată *Grazioso* iar, pe de altă parte, dramatismul împins pînă la tragism al părții intitulată *Grave*. Este o lucrare de mici proporții, dar de o valoroasă factură care realizează mai mult decît profilurile și chipurile pe care le va fi gîndit compozitorul: propria sa personalitate creatoare. Orchestra este, ca-ntotdeauna, extrem de aerată, cu o

atenție precumpănitoare față de instrumentele de suflat. Suita a fost prezentată de orchestră în condiții de remarcabilă precizie a execuției și activă participare la interpretare — meritul dirijorului Doneux fiind acela de a se fi aliniat cu toată promptitudinea tuturor exigențelor impuse de partitură în vederea unei foarte bune prezentări.

Am urmărit apoi *Concertul în sol minor* pentru vioară și orchestră de Max Bruch. Solista, Silvia Marcovici, a dovedit o aderență deosebită la elementele de ordin liric ale lucrării, redate toate, (ne referim mai ales la *Adagio*) cu sentiment, cu o vibrantă căldură. Trăsătura sa de arcuș a apărut viguroasă, voluntară și fermă în celelalte două mișcări, *Allegro* rezervînd pentru final multă energie și executînd în *Presto* elementele de virtuozitate ale mișcării, cu bravură. Edgar Doneux, care a acompaniat concertul cu intervenții sobre și precise ne-a rezervat pentru partea a doua a programului *Suitele* (a doua în întregime iar din prima fragmente) din baletul *Romeo și Julieta* de Prokofiev. Sînt unele dintre cele mai izbutite suite simfonice ale compozitorului și regretăm că le ascultăm atît de rar.

Am apreciat la dirijor prezența sa foarte activă, capacitatea-i de a îmbrățișa permanent toată orchestra, fără a neglija unele intervenții solistice, chiar secundare, pe care le solicită cu un gest discret dar eficace, integrat elegant în mișcarea dirijorală generală. Edgar Doneux rămîne un foarte bun dirijor de lucrări simfonice pe cît este și al spectacolelor de operă.

Sonata a doua pentru orgă de Andreas Porfetye

Compozitorul Andreas Porfetye a scris o a doua sonată pentru orgă, prezentată de organistul Iosif Gerstenengst în primă audiție la Ateneu. Lucrarea alcătuită din trei părți debutează cu o *Passacaglia*, constînd într-o serie de variațiuni pe o temă care este enunțată din capul locului, la pedaliere în *pianissimo* — ceea ce îi conferă un caracter oarecum misterios. Compozitorul folosește cu gust bogata paletă coloristică a instrumentului, uzînd cînd e cazul și de acea plăcută *vox humana*; sonoritățile se

amplifică, armoniile sînt bine nutrite, ritmurile sînt variate, apoi, contrastant, masa sonoră descrește, devine diafană, suavă, mișcarea încheindu-se cu o coda în *pianissimo*, de un frumos efect.

Andante următor, se desfășoară pe un *Cantus firmus* care va fi redat la pedaliere, pînă aproape de sfîrșit. Tema, cu un caracter foarte personal, ne-a atras prin simplitatea ei. Atmosfera este, la răstimpuri, pastorală. Este relevabil faptul că autorul nu aglomerează sonoritățile ei, dimpotrivă, totul apare aerat, fără încărcătură. Sonoritățile sînt calde, armoniile îndrăznețe. Poate la un moment dat, mișcarea să apară puțin statică, dar audiția e agreabilă.

Ultima parte, *Allegro*, are un caracter *scherzando*, în care pulsează multă viață, după care mișcarea devine mai liniștită. Am deslușit unele rezonanțe ca de joc popular. Mișcarea are multă grație. Totul e registrat cu pricepere pentru valoarea anumitor timbre. După un *crecendo* intens, bogat și complex, cu sonorități originale, ca de talgere, *Allegro* se sfîrșește în acea amploare pe care o dă folosirea pleneră a orgii. Sonata apare ca o lucrare bine gîndită, scrisă cu sensibilitate și cu o remarcabilă cunoaștere a multiplelor posibilități de expresie pe care le oferă orga.

Interpretul, organistul Iosif Gerstenengst este un bun cunoscător al instrumentului pe care îl folosește fără efecte exterioare ci, liniștit, ponderat, cu tot tactul cerut. Pentru un observator mai de suprafață această atitudine calmă ar putea fi greșit interpretată ca impasibilă. Dar Iosif Gerstenengst este un muzician de fond care are, între altele, meritul de a populariza lucrările românești scrise pentru acest instrument. Astfel, în cadrul recitalului la Ateneu a prezentat și *Cîntec de seară* de Tudor Ciortea, lucrare de inspirație populară, cu un caracter bucolic, liniștit, evocator. Sîntem de părere că o registrație mai diversă, mai bogată, ar adăuga valențe noi acestei lucrări atît de melodioase și accesibile care a plăcut mult, fiind bisată. De altfel organistul Iosif Gerstenengst a cîntat-o și peste hotare, unde a făcut cunoscută de asemenea, în turneele sale, muzica pentru orgă a compozitorilor noștri: Kroner, Dressler, Kozma, Porfetye.

Un loc de seamă a fost acordat, în cadrul recitalului, muzicii de Bach, începînd cu *Preludiul și Fuga în la minor*. Tema *Preludiului*, expusă sobru, linear, iar după aceea îmbrăcată armonic cu fantezie, a făcut loc *Fugii*, în care vocile au apărut bine diferențiate, într-o polifonie atrăgătoare.

Pastorală în Fa major ne-a dezvăluit latura celui Bach profund liric și de o rară căldură a sentimentului, iar unul dintre *Preludiile-corale*, acela în *fa minor*, cîntat simplu și cu puritate, ne-a amintit de Dinu Lipatti care avea o preferință marcată pentru el. Menționăm de asemenea cunoscuta *Pasacaglia în do minor*, unde tema de o austeră frumusețe revine cînd îmbogățită, cînd epurată la maximum de arta neasemuită a marelui Bach.

Interpretul a încheiat recitalul său cu *Fantezia și fuga în re minor* de Reger — un omagiu comemorativ adus valorosului meșter german al scrierii baroce... moderne, de la a cărui naștere s-a împlinit un secol.

Este de remarcat că recitalul s-a bucurat de un mare succes de public care ocupase pînă și podiul de concert.

Orchestra simfonică de stat a Filarmonicii budapestane care a împlinit, anul acesta, o jumătate de veac de existență, a concertat la Ateneul Român. În acești cincizeci de ani scurși de la înființarea ei, mai întii ca orchestră municipală a Budapestei, ea a trecut pe sub bagheta unor maeștri mari ai dirijatului, de la Abendroth și Barbirolli pînă la Leonard Bernstein și îndeosebi a reputatului Otto Klemperer care a condus, numai el, peste patruzeci de concerte. Acest fapt are desigur o mare importanță, căci oricît s-ar fi schimbat, între timp, cum era firesc, orchestrații, a pătruns în sinul formației un anumit spirit al talmăcirii muzicii, al stilului de interpretare care, neîndoios, va fi și de aici încolo purtat mai departe.

Astfel, orchestra ne-a apărut ca o formație artistică de înaltă calificare profesională și ceea ce ținem să arătăm, în primul rînd, este calitatea individuală de care a dat dovadă fiecare instrumentist, ori de cîte ori a avut de împlinit un rol solistic. Janos Ferencsik, în același timp directorul artistic al Filarmonicii și al Operei este un muzician de prestigiu european care, încă din 1930 și pînă în prezent, s-a afirmat în turnee internaționale, ca și la Festivalurile de la Bayreuth, Salzburg, Edinburg.

Programul prezentat la Ateneu a constat doar în două lucrări (ce bine !), dar de o valoare indiscutabilă și în măsură să ilustreze posibilitățile interpretative ale orchestrei și ale dirijorului ei.

Muzica pentru orchestră de coarde, percuție și celestă de Bela Bartók a fost edificatoare. În prima parte, *Fuga*, violele care au expus dintru început tema au cîntat cu căldură și foarte unitar; păreau un singur instrument. Intrările succesive ale vocilor s-au desfășurat apoi în mare ordine iar dirijorul a realizat acel „climax” la care a participat întreaga orchestră precum și *descrescendo*-ul ce i-a urmat, pînă la *pianissimo* final, cu gradații insensibile, susținute în chip foarte organizat.

Mișcarea următoare (*Allegro*) în care diversitatea scrierii orchestrale e atît de bogată, de plină de fantezie, ne-a prilejuit să apreciem pe de o parte puritatea cîntului la cele două orchestre de coarde, cu frumoasele lor efecte de *pizzicati*, de *staccato*, de cînt *sul ponticello*, etc. și în același timp culorile realizate la instrumentele de percuție — celestă, xilofon, desigur și pian — totul net, luminos, aerat.

În *Adagio* următor, Janos Ferencsik a relevat cu pregnanță cunoscuta diversitate ritmică; pe de altă parte, întreaga expresivitate a temelor de esență populară.

Instrumentele de culoare, aici cu rol important, s-au afirmat la modul cel mai pozitiv. În sfîrșit în final, (*Allegro molto*) unde reapar teme anterioare ale lucrării și al căror fond de muzică maghiară se află la rafinatul nivel pe care i l-a conferit compozitorul, a imprimat momentelor de acalmie lirismul lor specific, apoi pasajelor vii ritmica sincopată tipică, de obîrșie maghiară. Execuția a vădit din plin virtuțile muzicienilor de la coarde, de la pian și harpă, cît și ale celor de la percuție.

Despre *Simfonia a II-a* de Brahms vom spune că a fost prezentată cu toată monumentalitatea cerută și cu o claritate desăvîrșită. După nostalgia